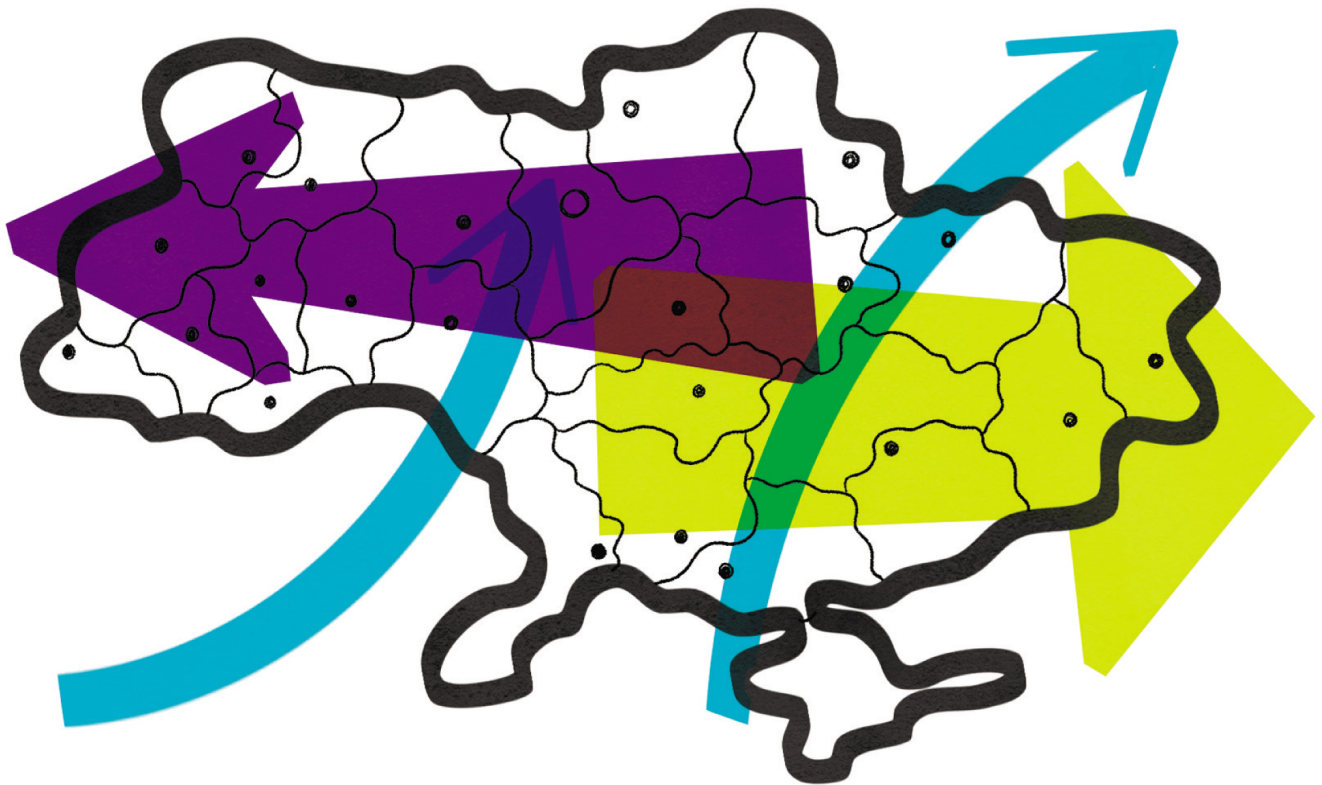

СТАТИСТИЧНІ ДАНІ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ ТА ЇХНЯ ВІДПОВІДНІСТЬ ВИМОГАМ ЄВРОСТАТУ

Результати оцінки державної статистики
і відомчої статистичної звітності.

Методичні рекомендації

ЗМІСТ

Вступ	4
I. Правове регулювання та загальні принципи статистики міжнародної міграції ЄС	6
II. Статистика демографічних процесів та облік міжнародної міграції	9
Імміграція та еміграція (потоки)	10
Чисельність імігрант_ок (контингент)	12
Набуття та припинення громадянства	13
Інші демографічні показники за міграційним статусом	14
III. Адміністративні дані у сфері міжнародної міграції	16
Дозволи на проживання (посвідки на проживання).....	17
Міжнародний захист: заяви та рішення.....	19
Дотримання міграційного законодавства.....	24
IV. Використання даних загальноукраїнських вибіркового обстежень для вимірювання інтеграції мігрант_ок	27
Висновки та рекомендації	30

Статистичні дані у сфері міжнародної міграції та їхня відповідність вимогам Євро-стату. Результати оцінки державної статистики і відомчої статистичної звітності. Методичні рекомендації. – К.: Аналітичний центр CEDOS, 2019. – 32 с.

Авторки: *Анастасія Фітісова, Олександра Слободян*

Рецензентка: *Олена Малиновська*

Редагування: *Роксолана Машкова*

Верстка: *Роман Марчишин*

Керівниця проекту: *Анастасія Фітісова*

Проект реалізував аналітичний центр CEDOS у рамках «Ініціативи з розвитку аналітичних центрів в Україні», яку виконує Міжнародний фонд «Відродження» у партнерстві з Ініціативою відкритого суспільства для Європи (OSIFE) за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні.

Авторки вдячні усім співробітницям Державної міграційної служби, що була партнером виконання цього проекту, Державної служби статистики та Державної прикордонної служби за їхню відкритість і готовність провести низку зустрічей протягом виконання цього проекту. Авторки також вдячні усім представницям експертного середовища, громадського та державного секторів, міжнародних організацій, які надали свої пропозиції та поради, а також взяли участь у Круглому столі «Статистика міжнародної міграції в Україні» 31 жовтня 2019 року у м. Києві. За всі помилки та неточності, якщо вони є у фінальній версії, несуть відповідальність лише авторки.*

Висловлені думки належать авторкам і не обов'язково збігаються з позицією аналітичного центру CEDOS, Міжнародного фонду «Відродження», Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE) та Посольства Швеції в Україні.

Будь-яке використання матеріалів, розміщених у цьому виданні, дозволене за умови згадки першоджерела не пізніше другого абзацу тексту.

* Тут і далі ми використовуємо іменник з відділеним «_» гендерованим закінченням для позначення особи, гендер як_ої невідомий чи не має значення в нинішньому контексті, та групи осіб різного гендеру, або гендер яких невідомий, або гендер яких не має значення в нинішньому контексті. Ми однаково поважаємо жінок, небінарних осіб та чоловіків. Оскільки в українськомовному інформаційному просторі сьогодні набагато частіше підкреслюється існування чоловіків, ніж усіх інших (тобто більшості людей), ми, щоб врівноважити цей перекис, тут і далі використовуємо таку форму на позначення сукупності різних людей чи людини, гендер як_ої невідомий.

СКОРОЧЕННЯ

Держстат	Державна служба статистики України
ДМС	Державна міграційна служба України
ДПСУ	Державна прикордонна служба України
ЄДДР	Єдиний державний демографічний реєстр
ЄІАС УМП	Єдина інформаційно-аналітична система управління міграційними процесами
ЄС	Європейський Союз
ІОБГ	іноземці та особи без громадянства
КМУ	Кабінет Міністрів України
МЗС	Міністерство закордонних справ України
ОМС	орган міграційної служби
Регламент 862/2007	Регламент (ЕС) № 862/2007 Європейського парламенту та ради від 16 липня 2007 року про статистику Спільноти з міграції та міжнародного захисту та скасування Регламенту Ради (ЄЕС) № 311/76 про збір статистичних даних щодо іноземних робітничих
Рекомендації ООН 1998 року	Рекомендації ООН зі статистики міжнародної міграції 1998 року
СБУ	Служба безпеки України

ВСТУП

Ефективна політика у сфері міграції потребує надійних, повних та порівнюваних на міжнародному рівні даних. Публікація даних для широкого кола користувач_ок посилює підзвітність органів влади, що позитивно впливає на ефективність діяльності цих відомств. Аналіз цих даних дає змогу зрозуміти, як працюють конкретні відомства та заходи політики, порівнювати їх з аналогами в інших країнах та вдосконалювати. Саме тому ефективна система збору, обробки, поширення та аналізу даних у сфері міграції — це не лише елемент звітності про здійснену профільними відомствами роботу, а й потенціал вдосконалення політики.

В Україні існує досить розгалужена система статистики міжнародної міграції. У 2014 році експерт_ки Міжнародної організації з міграції Олена Малиновська та Олексій Позняк здійснили оцінку порядку збору, поширення, зберігання та аналізу інформації у сфері міграції¹. Хоча з того часу відбулися певні зміни, більшість проблем, визначених у цій роботі, залишаються і сьогодні. Існують невідповідності показників та визначень у сфері міжнародної міграції прийнятим на міжнародному рівні стандартам. Хоча протягом цього часу здійснювалася робота із запуску окремих підсистем Єдиної інформаційно-аналітичної системи з управління міграційними процесами (далі — ЄІАС УМП), наповнення Єдиного державного демографічного реєстру (далі — ЄДДР) просувається повільно. Все ще не налагоджена передача даних між ЄДДР та Державним реєстром актів цивільного стану громадян та іншими реєстрами. Недостатнім залишається рівень поширення та публікації даних: більшість даних доступні лише за запитом, не використовуються та не поширюються

мікродані, створені на основі адміністративної діяльності відомств.

В органів влади, відповідальних за міграційну політику та державну статистику, є низка зобов'язань у сфері вдосконалення даних щодо міграції. Передусім, Стратегія державної міграційної політики на період до 2025 року містить розділ, присвячений вдосконаленню статистичного забезпечення у сфері міграції. Окрім того, співпраця з ЄС у галузі статистики та гармонізація методологічних положень української та європейської систем статистики передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС (далі — Угода про асоціацію). Це відображено у Програмі розвитку державної статистики до 2023 року. На жаль, досі зусиль, спрямованих на вдосконалення статистики міжнародної міграції, держава докладала вкрай мало. Попри те, що діяльність Держстату сьогодні спрямована на гармонізацію української статистики з європейською, питання гармонізації статистики у сфері міжнародної міграції залишається осторонь цих зусиль.

В останні роки діяльність Державної міграційної служби (далі — ДМС) з обліку та документування інозем_ок дедалі більше здійснюється з використанням інформаційних систем. За підтримки міжнародних організацій створюється програмне забезпечення для ЄІАС УМП, вдосконалюється програмне забезпечення, що використовується у діяльності прикордонної служби (далі — ДПСУ). Дедалі менше даних збираються вручну, шляхом опрацювання паперових документів. Це відкриває можливості для збору якісніших та повніших адміністративних даних, роботи з мікроданими та інтегрування мікроданих з даними інших реєстрів. Однак сьогодні ці можливості не усвідомлені в органах влади.

¹ An Assessment of the Collection, Distribution, Storage and Analysis of Migration Information in Ukraine / Oleksiy Poznyak, Olena Malynovska / International Organization for Migration (IOM), Mission in Ukraine. Kyiv, 2015. 74 p. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/migration_data_assessment_engl_press.pdf

Мета цієї роботи — оцінити відповідність української системи обліку міжнародної міграції методологічним положенням Євростату. Вона не містить рішень усіх проблем у сфері статистики міжнародної міграції й охоплює лише ті показники, які збирає Євростат і щодо яких на рівні Європейського Союзу (далі — ЄС) сформульовані чіткі методологічні вимоги. Цей документ не є чіткою інструкцією до виконання, він є дороговказом.

Робота містить чотири розділи. У першому коротко окреслено основні акти права ЄС, методологічні документи, які визначають підходи Євростату до статистики міжнародної міграції. У другому та третьому розділах

представлено порівняльні таблиці з оцінкою відповідності державної статистики та відомчої статистичної звітності у сфері міграції європейській статистиці. У другому розділі йдеться про державну статистику (потoki, контингенти міжнародних мігрант_ок та інші демографічні показники), а в третьому — про показники відомчої статистичної звітності ДМС, ДПСУ та СБУ. Другий та третій розділи містять точкові рекомендації щодо конкретних показників міжнародної міграції. У четвертому розділі йдеться про вибіркові обстеження, показники яких важливі для розуміння процесів інтеграції мігрант_ок, оцінки їхнього внеску у розвиток економіки тощо.

Розділ I

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ СТАТИСТИКИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ ЄС

Імплементация законодавства ЄС у галузі статистики є одним із зобов'язань України відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Предметом співпраці має бути посилення інституційних спроможностей України у виробленні якісної статистичної інформації. Планується імплементувати методологічні положення Євростату в окремих галузях статистики, вимоги до яких викладені у Збірнику статистичних вимог (Компендіумі)^{2,3}. Гармонізація української державної статистики з європейською є ключовим стратегічним напрямом роботи Держстату, що простежується у поточній Програмі розвитку державної статистики до 2023 року (далі — Програма). У Програмі деталізовано завдання, які стосуються загалом покращення якості статистичних даних і їх поширення. Питання гармонізації статистики в окремих галузях Програма покриває точково.

Питання гармонізації української статистики міжнародної міграції не визначено серед завдань Програми. Це пояснюється як ставленням Уряду до міжнародної міграції як не-пріоритетного напрямку, так і суперечностями правового регулювання державної статистики. Робота Держстату спрямована лише на ті дані, які належать до «державної статистики», відповідно до ЗУ «Про державну статистику». Однак більшість показників міжнародної міграції Євростату виробляють профільні виконавчі органи влади у сфері міграції, правоохоронні органи. В Україні ДМС виробляє найбільшу кількість даних про міжнародну міграцію, визначених Збірником статистичних вимог Євростату. Попри роботу, яку за міжнародної допомоги проводять ДМС, ДПСУ та інші органи влади з метою вдосконалення їхніх інформа-

ційних систем, питанню статистики міграції не приділяють достатньо уваги.

На рівні ЄС відповідальними за вироблення даних у сфері міграції є як національні статистичні органи, так і низка профільних органів влади у сфері міграції⁴. Статистичні дані у сфері міжнародного захисту, нормативної міграції, адміністративних та судових процедур виробляються на основі адміністративних даних і подаються до Євростату уповноваженими органами у сфері юстиції, внутрішніх справ та правоохоронними органами без участі національних органів статистики.

Підходи ЄС до статистики міжнародної міграції визначені у Регламенті ЄС № 862/2007, ухваленому Європейським парламентом⁵ (далі — Регламент 862/2007). Цей документ визначає загальні правила збору даних щодо імміграції та еміграції, міжнародного захисту, перебування інозем_ок, натуралізації, а також адміністративних і судових процедур, які стосуються міграції. Джерелами цих даних є реєстри населення та реєстри адміністративних і судових процедур, переписи, вибіркові обстеження. Регламент 862/2007 визначає основні показники, які країнам-членам необхідно збирати та передавати до Євростату. Вся статистична інформація, зібрана таким чином, публікується на сайті Євростату.

Основні поняття та принципи, викладені у Регламенті 862/2007, розвинуті у конкретні показники, перелічені у Збірнику статистичних вимог, що оновлюється щороку. Збірник структурований за галузями статистики. Одним із розділів є статистика демографічних процесів та міграції⁶, куди входять усі показники Регламенту 862/2007. По-перше, ці дані охоплюють імміграцію та еміграцію як частину статистики

² Збірник статистичних вимог Євростату (Компендіум) є додатком до Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, а саме до Глави 5 «Статистика» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво». Це довідковий документ для установ, що продукують офіційну статистику. Він містить правові та методологічні засади вироблення статистики для країн Європейської статистичної системи, а також для тих країн, які мають зобов'язання подавати дані до Євростату.

³ Statistical Requirements Compendium — Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. — 221 p. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9393837/KS-GQ-18-009-EN-N.pdf/a1d2ffe9-2ba9-4b57-8e6c-6c13575ef072>

⁴ List of National Statistical Institutes and other national authorities responsible for the development, production and dissemination of European statistics as designated by Member States. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/747709/753176/20190607_List_other_national_statistical_authorities_IT.pdf/f3c3bddf-c378-4203-92a2-48dodd789f3d

⁵ On Community statistics on migration and international protection and repealing Council Regulation (EEC) No 311/76 on the compilation of statistics on foreign workers: Regulation (EC) No 862/2007 of the European Parliament and of the Council. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32007R0862>

⁶ У Компендіумі видання 2018 року це Розділ 1.1. Населення.

чисельності та складу населення. По-друге, стосуються питань міжнародного захисту та нормативної міграції, що повністю ґрунтується на адміністративних даних про надання дозволів на проживання, міжнародного захисту, набуття та припинення громадянства, а також дотримання законодавства у сфері міграції. Збірник визначає перелік конкретних показників, визначає періодичність подання статистичної інформації, містить переліки правових актів, угод та інших документів, які регулюють питання статистики.

Оцінка державної статистики та відомчої статистичної звітності про міжнародну міграцію здійснювалася з огляду на відповідність їх методологічним положенням Євростату. На підставі цієї оцінки були підготовлені рекомендації. Деякі поняття та показники не є релевантними для України, оскільки акти права ЄС, які стосуються міграції, не імплементовані в Україні. Відповідно, в цьому документі ми розглядаємо лише ті показники, які не прив'язані до низки спеціальних рішень на рівні ЄС⁷.

⁷ Ми не розглядаємо тут статистичні дані щодо висококваліфікованих працівни_ць («блакитна карта» ЄС), сезонних працівни_ць, довгострокових резидент_ок ЄС, Дублінської системи координації притулку та інших питань, які є предметом спеціального законодавства на рівні ЄС.

Розділ II

СТАТИСТИКА ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ОБЛІК МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ

У цьому розділі йтиметься про збір статистичної інформації у сфері міграції, що належить до повноважень державних статистичних органів. На рівні ЄС це статистичні органи країн-членів, в Україні це Державна служба статистики. Це показники міграційних потоків (імміграція/еміграція), набуття та припинення громадянства, чисельності та статеві-вікового складу контингентів іммігрант_ок, а також народжуваність, смертність, кількість офіційно зареєстрованих шлюбів та розлучень, що на рівні ЄС збирається за міграційним статусом⁸.

Загальний підхід Євростату до визначення міжнародно_ї мігрант_ки базується на Рекомендаціях ООН 1998 року^{9,10}.

ООН рекомендує визначати **міжнародно_у мігрант_ку** як будь-яку особу, яка змінює країну звичайного проживання. В рекомендаціях ООН запропоновано два часові критерії зміни країни звичайного проживання: термін від 3 до 12 місяців для визначення короткостроково_ї мігрант_ки, а також термін від 12 місяців для довгостроково_ї мігрант_ки. Пізніше ООН рекомендувала не використовувати критерій короткострокової міжнародної міграції та розглядати потоки міжнародних мігрант_ок, що переміщуються на термін від 3 до 12 місяців, у категоріях циркулярних потоків міжнародної мобільності¹¹. Таким чином, часовий критерій 12 місяців проживання за межами країни попереднього звичайного місця проживання є єдиним критерієм визначення міжнародно_ї мігрант_ки.

Хоча загалом Євростат слідує Рекомендаціям ООН 1998 року, поняття місця звичайного про-

живання було суттєво доповнене можливістю визначати його за юридичним або зареєстрованим місцем проживання¹².

Місце звичайного проживання за визначенням ЄС — це місце, де особа зазвичай проводить свій щоденний відпочинок, не враховуючи тимчасову відсутність з ціллю проведення відпустки, канікул, відвідувань друзів чи родичів, ділових поїздок, лікування чи паломництв, або, за замовчуванням, місце юридичного чи зареєстрованого проживання¹³.

На основі викладених вище понять Регламент 862/2007 (ст. 3) виокремлює чотири групи показників у сфері демографічної статистики:

- 1) імміграція;
- 2) еміграція;
- 3) чисельність іммігрант_ок (контингент);
- 4) набуття та припинення громадянства.

ІММІГРАЦІЯ ТА ЕМІГРАЦІЯ (ПОТОКИ)

Поняття імміграції та еміграції визначається на основі поняття «зміни країни звичайного проживання».

Імміграція — прибуття та встановлення місця звичайного проживання на території країни на період не менше 12 місяців, за умови що попереднє місце звичайного проживання було в іншій країні.

⁸ Міграційний статус визначається за країною громадянства, країною народження та країною попереднього / наступного звичайного місця проживання.

⁹ Recommendations on Statistics of International migration // Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division. — United Nations, New York, 1998. — URL: https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_58rev1e.pdf

¹⁰ On European demographic statistics: Regulation (EC) No 1260/2013 of the European Parliament and of the Council. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1576827182601&uri=CELEX:32013R1260>

¹¹ Handbook on Measuring International Migration through Population Censuses // Department of Economic and Social Affairs Statistics Division. — United Nations, New York, 2017. — URL: <https://unstats.un.org/unsd/demographic-social/Standards-and-Methods/files/Handbooks/international-migration/2017-draft-E.pdf>

¹² Demographic Statistics: A review of definitions and methods of collection in 44 European countries // Luxembourg: Publications Office of the European Union. — 2015. — URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/6851536/KS-GQ-15-002-EN-N/7d6ba1c1-fa04-464b-89ff-ec8796b2db5d>

¹³ On European demographic statistics: Regulation (EC) No 1260/2013 of the European Parliament and of the Council. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1576827182601&uri=CELEX:32013R1260>

Еміграція — залишення країни звичайного проживання на період не менше 12 місяців.

Поряд з поняттями народжуваності та смертності показники імміграції та еміграції використовуються у розрахунках чисельності населення. Країни ЄС по-різному підходять до визначення кількості населення, яке має звичайне місце проживання на території держави. Поняття «звичайного місця проживання» та критерій 12 місяців є спільними, однак в основі методик оцінки лежать різні джерела даних (результати перепису, дані реєстрів чи здійснені адміністративні процедури, що різняться між країнами)¹⁴.

Відповідно до вимог Євростату, дані щодо імміграції та еміграції слід збирати:

- 1) за статтю (чоловік, жінка, невідомо¹⁵);
- 2) за 5-річними віковими групами (0–4, 5–9, 10–14, 15–19, 20–24, 25–29, 30–34, 35–39, 40–44, 45–49, 50–54, 55–59, 60–64, 65–69, 70–74, 75–79, 80–84, 85–89, 90–94, 95–99, 100 та старше, невідомо);
- 3) за країною народження;
- 4) за країною громадянства;
- 5) за країною попереднього проживання (для показників імміграції);
- 6) за країною наступного проживання (для показників еміграції).

Таблиця 1. Імміграція та еміграція

Євростат	Держстат ¹⁶	Рекомендації Держстату
<p>Імміграція¹⁷</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за віком, статтю та <ul style="list-style-type: none"> – країною громадянства одночасно¹⁸; – країною народження одночасно; – країною попереднього проживання одночасно; • за країною громадянства та країною народження одночасно. <p>(Ст. 3.1.а Регламенту 862/2007)</p>	<p>Кількість прибулих (міждержавні мігранти¹⁹)</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за віковими групами, статтю та типом місцевості; • за країнами виїзду; • за групами країн громадянства та країною виїзду. 	<p>Необхідно розширити обсяг даних, який збирається стосовно імміграції, та публікувати на сайті всі статистичні дані, які збираються та узагальнюються.</p> <p>Зокрема, необхідно публікувати дані:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за віком, статтю та <ul style="list-style-type: none"> – країною громадянства одночасно; – країною народження одночасно; – країною попереднього проживання одночасно; • за країною громадянства та країною народження одночасно.

¹⁴ Demographic Statistics: A review of definitions and methods of collection in 44 European countries // Luxembourg: Publications Office of the European Union. — 2015. — URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/6851536/KS-GQ-15-002-EN-N/7d6ba1c1-fa04-464b-89ff-ec8796b2db5d>

¹⁵ Категорія «невідомо» використовується лише у разі, якщо були помилки в адміністративних даних або помилки з'явилися під час обробки статистичних даних. Категорія «невідомо» не має перевищувати 2%.

¹⁶ План державних статистичних спостережень на 2019 рік: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 року №283-р.

¹⁷ Тут і далі переклад назв показників не є офіційним.

¹⁸ Тут і далі розподіл за декількома ознаками одночасно передбачає можливість створення однієї таблиці з усіма ознаками (вік, стать та громадянство). Євростат збирає дані у вигляді мікроданих, які публікуються на сайті у вигляді зведених таблиць з можливістю формування виводу даних у форматі запиту користувач_ки.

¹⁹ Тут і далі гендеровані закінчення у другій та третій колонці таблиць збережено згідно з цитованим документом.

Продовження таблиці 1. Імміграція та еміграція

Євростат	Держстат	Рекомендації Держстату
<p>Еміграція</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за віком, статтю та <ul style="list-style-type: none"> – країною громадянства одночасно; – країною народження одночасно; – країною попереднього проживання одночасно. <p>(Ст. 3.1.b Регламенту 862/2007)</p>	<p>Кількість вибулих (міждержавні мігранти)</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за віковими групами, статтю та типом місцевості; • за країнами в'їзду; • за групами країн громадянства та країною в'їзду. 	<p>Необхідно розширити обсяг даних, який збирається стосовно еміграції, та публікувати на сайті всі дані, які збираються та узагальнюються.</p> <p>Зокрема, необхідно публікувати дані розподілу мігрантів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за віком, статтю та <ul style="list-style-type: none"> – країною громадянства одночасно; – країною народження одночасно; – країною попереднього проживання одночасно.

ЧИСЕЛЬНІСТЬ ІММІГРАНТ_ОК (КОНТИНГЕНТ)

Для щорічних статистичних даних чисельності населення Євростат, серед інших показників, вимагає деталізувати ці дані за міграційним статусом. Таким чином, на рівні ЄС є актуальні дані про чисельність іммігрант_ок у кожній країні.

Ці дані слід збирати:

- 1) за статтю (чоловік, жінка, невідомо);
- 2) за 5-річними віковими групами (0–4, 5–9, 10–14, 15–19, 20–24, 25–29, 30–34, 35–39, 40–44, 45–49, 50–54, 55–59, 60–64, 65–69, 70–74, 75–79, 80–84, 85–89, 90–94, 95–99, 100 та старше, невідомо);
- 3) за країною народження;
- 4) за країною громадянства.

Таблиця 2. Контингент іммігрант_ок

Євростат	Держстат	Рекомендації Держстату
<p>Чисельність населення, яке мало звичайне місце проживання на території країни</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за громадянством, віком та статтю; • за країною народження, віком та статтю. <p>(Ст. 3.1.c Регламенту 862/2007)</p>	<p>Держстат не публікує дані про чисельність іммігрантів у структурі населення²⁰.</p>	<p>Узагальнювати та публікувати дані про чисельність та статево-вікову структуру контингентів іммігрантів, визначених за країнами громадянства та країнами народження.</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за громадянством, віком та статтю; • за країною народження, віком та статтю.

²⁰ Хоча відповідно до Постанови КМУ № 207 «Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру» від 2 березня 2016 року органи реєстрації передають Держстату інформацію про місце проживання та громадянство особи, яка реєструє місце проживання або знімається з реєстрації.

НАБУТТЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ГРОМАДЯНСТВА

Статистику про зміну громадянства Євростат розглядає як частину демографічної статистики, оскільки її можна використовувати для оцінки чисельності іммігрант_ок у складі населення, яке має звичайне проживання на території країни. В Україні дані щодо набуття та припинення громадянства не належать до повноважень Держстату. Ці дані є результатом виконання повноважень ДМС та МЗС.

Дані про зміну громадянства слід збирати:

- 1) за статтю (чоловік, жінка, невідомо);
- 2) за 5-річними віковими групами (0–4, 5–9, 10–14, 15–19, 20–24, 25–29, 30–34, 35–39, 40–44, 45–49, 50–54, 55–59, 60–64, 65–69, 70–74, 75–79, 80–84, 85–89, 90–94, 95–99, 100 та старше, невідомо);
- 3) за країнами попереднього або набутого громадянства.

Таблиця 3. Набуття та припинення громадянства

Євростат	ДМС, МЗС	Рекомендації ДМС, МЗС, Держстату
<p>Кількість осіб, які набули громадянство країни, за умови, що вони мають звичайне місце проживання у цій країні та до цього були громадян_ками інших країн чи особами без громадянства</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за віком, статтю та громадянством одночасно. <p>(Ст. 3.1.d Регламенту 862/2007)</p>	<p>Кількість осіб, яких прийнято до громадянства</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за попереднім громадянством; • за віком (діти / дорослі). <p>(Графи 19-23 форми ГР_1)²¹</p> <p>Адміністративні дані МЗС</p>	<p>ДМС та МЗС збирають ці дані, проте немає загального показника кількості ІОБГ, які набули громадянство і при цьому мали звичайне місце проживання на території України. До цієї категорії осіб належать особи, яких було прийнято до громадянства, але щодо низки інших категорій осіб, які набувають громадянство України, інформація про те, чи проживають вони на території України, не є зафіксованою.</p> <p>Немає інформації про вік та стать осіб.</p> <p>Необхідно збирати та публікувати дані:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за віком, статтю та громадянством одночасно. <p>Слід розраховувати загальну кількість ІОБГ, які набули громадянство, за умови, що вони мають звичайне місце проживання у цій країні (єдиний показник на основі даних ДМС та МЗС).</p>

²¹ Тут і далі у такому форматі наведено посилання на форми відомчої статистичної звітності ДМС, визначеної Наказом ДМС № 22/2016.

Продовження таблиці 3. *Набуття та припинення громадянства*

Євростат	ДМС, МЗС	Рекомендації ДМС, МЗС, Держстату
<p>Кількість осіб, громадянство яких припинено</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> за статтю та новим громадянством одночасно. <p>(Ст. 3.1.d Регламенту 862/2007)</p>	<p>Особи, громадянство яких припинено за Указом Президента України</p> <p>(Графи 6, 7 форми ГР_2)</p> <p>Адміністративні дані МЗС</p>	<p>ДМС та МЗС збирають ці дані, проте немає загального показника кількості осіб, громадянство яких було припинено (єдиний показник на основі даних ДМС та МЗС), немає інформації про країну нового громадянства та стать осіб.</p> <p>Необхідно збирати та публікувати дані:</p> <ul style="list-style-type: none"> за статтю та новим громадянством. <p>Слід розраховувати загальну кількість осіб, громадянство яких припинено (єдиний показник на основі даних ДМС та МЗС).</p>

ІНШІ ДЕМОГРАФІЧНІ ПОКАЗНИКИ ЗА МІГРАЦІЙНИМ СТАТУСОМ

Окрім показників, визначених у Регламенті 862/2007, є також інші базові демографічні показники, які повинні бути деталізованими за міграційним статусом. Це показники, які утворюються на основі даних щодо реєстрації актів цивільного стану: народжуваність, смертність, зареєстровані шлюби та розлучення.

Їх слід збирати:

- 1) за статтю (чоловік, жінка, невідомо²²);
- 2) за 5-річними віковими групами (0–4, 5–9, 10–14, 15–19, 20–24, 25–29, 30–34, 35–39, 40–44, 45–49, 50–54, 55–59, 60–64, 65–69, 70–74, 75–79, 80–84, 85–89, 90–94, 95–99, 100 та старше, невідомо);
- 3) за країнами народження особи (для показників смертності) та матері особи (для показників народжуваності), країною народження нареченої та нареченого / партнерів (для показників реєстрації шлюбів), країною народження чоловіка та дружини (для показників розлучень);
- 4) за країною громадянства особи (для показників смертності) та матері особи (для показників народжуваності), країною громадянства нареченої та нареченого / партнерів (для показників реєстрації шлюбів), країною громадянства чоловіка та дружини (для показників розлучень).

²² Категорія «невідомо» використовується лише у разі, якщо були помилки в адміністративних даних або помилки з'явилися під час витягу статистичних даних. Категорія «невідомо» не повинна перевищувати 2% загального показника.

Таблиця 4. Народжуваність, смертність, реєстрація шлюбів та розлучень

Євростат	Держстат²³	Рекомендації Держстату
<p>Кількість живонароджених</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • За віком та громадянством матері одночасно; • за віком та країною народження матері одночасно. 	<p>Кількість живонароджених (розподілів за країною громадянства матері та країною народження немає)</p>	<p>Отримувати від відділів державної реєстрації актів цивільного стану інформацію про живонароджених, померлих, зареєстровані та розірвані шлюби з деталізацією міграційного статусу.</p> <p>Узагальнювати ці дані та публікувати (див. колонку 1).</p>
<p>Кількість померлих</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за віком, статтю та громадянством одночасно; • за віком, статтю та країною народження одночасно. 	<p>Кількість померлих (розподілів за країною громадянства та країною народження немає)</p>	
<p>Кількість зареєстрованих шлюбів</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за громадянством нареченої та нареченого (партнер_ок); • за країною народження нареченої та нареченого (партнер_ок). 	<p>Кількість зареєстрованих шлюбів</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за громадянством чоловіка / дружини <p>(розподілів за країною народження немає)</p>	
<p>Кількість зареєстрованих розлучень</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за громадянством дружини та чоловіка (партнер_ок) • за країною народження дружини та чоловіка (партнер_ок) 	<p>Кількість зареєстрованих розлучень</p> <p>(розподілів за країною громадянства та країною народження немає)</p>	

²³ План державних статистичних спостережень на 2019 рік: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 року №283-р.

Розділ III

АДМІНІСТРАТИВНІ ДАНІ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ

У цьому розділі йдеться про показники міжнародної міграції, які формуються на основі адміністративних даних органів влади у сфері нормативної міграції, міжнародного захисту та дотримання законодавства у сфері міграції.

На рівні ЄС статистична діяльність у цій галузі регулюється ст. 4–7 Регламенту 862/2007. Тут визначені такі групи показників:

- 1) видача дозволів на проживання громадян_кам третіх країн (ст. 6);
- 2) міжнародний захист (ст. 4);
- 3) попередження незаконного в'їзду та перебування (ст. 5);
- 4) повернення громадян_ок третіх країн з неврегульованим статусом (ст. 6).

У Збірнику статистичних вимог Євростату визначено, що відповідні дані до Євростату подають уповноважені органи у сфері юстиції, внутрішніх справ та правоохоронні органи. В Україні ця статистична інформація є результатом діяльності переважно Державної міграційної служби. Однак повноваження щодо дотримання законодавства у сфері міграції та повернення крім ДМС має також Державна прикордонна служба (ДПСУ) та Служба безпеки України. Питаннями, які стосуються громадянства, крім ДМС займається й Міністерство закордонних справ. Усі зазначені органи влади продукують адміністративні дані в галузі міжнародної міграції.

На загальноєвропейському рівні міграційні політики країн-членів ЄС гармонізовані лише частково. Всі показники, наведені нижче, стосуються загальних понять, які використовуються як у законодавстві країн-членів ЄС, так і в законодавстві України. Ключова особливість статистики міжнародної міграції на основі адміністративних даних полягає в тому, що вона охоплює лише тих інозем_ок, проживання яких регулюється міграційним законодавством. Якщо в Україні міграційне законодавство регулює питання щодо перебування та проживання всіх інозем_ок та осіб без громадянства, то в країнах ЄС це стосується лише громадян_ок третіх країн²⁴, оскільки європейські громадян_ки мають

право вільного пересування та вибору місця проживання в межах Європейського Союзу²⁵.

ДОЗВОЛИ НА ПРОЖИВАННЯ (ПОСВІДКИ НА ПРОЖИВАННЯ)

В українському міграційному законодавстві поняттю дозволу на проживання відповідає поняття посвідки на проживання. На рівні ЄС немає гармонізованої політики стосовно дозволів на проживання. Регламент 862/2007 дає визначення дозволу на проживання, яке лежить в основі статистики.

Дозвіл на проживання — будь-який дозвіл, дійсний не менше 3 місяців, виданий уповноваженими органами влади, що дозволяє громадян_кам третіх країн легально перебувати на території країни. Відповідно до ст. 6.2 Регламенту 862/2007, якщо національне право країни-члена дозволяє замість дозволів на проживання окремим категоріям осіб надавати довгострокові візи чи інші імміграційні статуси, то такі візи та такі надані статуси також включаються у статистику дозволів на проживання.

Євростат не збирає і не публікує дані щодо тимчасових та постійних дозволів на проживання, хоча таке розрізнення передбачене національним законодавством країн-членів. Натомість Євростат збирає дані щодо зміни імміграційного статусу особи. Відповідно, виокремлені такі групи дозволів на проживання:

Дозвіл на проживання, виданий вперше, вважається таким, якщо раніше особа не мала дозволу на проживання у відповідній країні або часовий проміжок між датою закінчення терміну дії попереднього дозволу та початку дії нового дозволу становить 6 місяців і більше.

²⁴ Громадян_ка третьої країни — будь-яка особа, яка не є громадян_кою ЄС або Європейської асоціації вільної торгівлі, включно з особами без громадянства.

²⁵ Це законодавство також поширюється на громадян Європейської асоціації вільної торгівлі.

Дозвіл на проживання, виданий у зв'язку зі зміною підстав для проживання — це дозвіл, виданий на іншій підставі, ніж попередній, якщо час між закінченням терміну дії попереднього дозволу та початком дії нового дозволу становить менше 6 місяців²⁶.

Решта дозволів, які не належать ні до першої, ні до другої групи, належать до **поновлених дозволів на проживання**.

На основі зібраних даних про осіб, які отримали дозвіл на проживання, формуються розподіли:

- 1) за статтю (чоловік, жінка, невідомо);
- 2) за 5-річними віковими групами (0–4, 5–9, 10–14, 15–19, 20–24, 25–29, 30–34, 35–39, 40–44, 45–49, 50–54, 55–59, 60–64, 65–69, 70–74, 75–79, 80–84, 85 та старше, невідомо)
- 3) за країнами громадянства;
- 4) за групами підстав для надання дозволу на проживання та окремими підставами в межах кожної групи:

- підстави, пов'язані з формуванням або возз'єднанням сім'ї;
 - підстави, пов'язані з освітою та навчанням;
 - підстави, пов'язані з оплачуваною діяльністю;
 - інші підстави;
- 5) за терміном дії дозволу на проживання:
 - від трьох до шести місяців;
 - від шести до 12 місяців;
 - від 12 місяців;
 - 6) за статусом дозволу на проживання:
 - дозвіл на проживання, виданий вперше;
 - поновлений дозвіл на проживання;
 - дозвіл на проживання, виданий у зв'язку зі зміною підстав для проживання.

Всі технічні деталі, пов'язані з визначеннями понять, показниками та розподілами, містяться у технічних інструкціях Євростату²⁷ щодо статистики дозволів на проживання. У ДМС показники, наведені нижче, визначені Наказом ДМС № 22 від 8 серпня 2016 року²⁸.

Таблиця 5. Дозволи на проживання (посвідки на проживання)

Євростат	Державна міграційна служба України	Рекомендації ДМС
Дозволи на проживання, видані вперше Розподіли: <ul style="list-style-type: none"> • за підставами, терміном дії та громадянством одночасно; • за підставами, віком, статтю та громадянством одночасно. 	ДМС не збирає ці дані.	ДМС не збирає дані щодо посвідок, виданих вперше, та посвідок, виданих у результаті зміни підстав для проживання. Відносно посвідок на постійне та тимчасове проживання необхідно сформулювати три показники: <ol style="list-style-type: none"> 1) посвідки на проживання, видані вперше; 2) посвідки на проживання поновлені; 3) посвідки на проживання, видані у зв'язку зі зміною підстав²⁹ для проживання.

²⁶ Commission Regulation (EU) No 216/2010 of 15 March 2010 Implementing Regulation (EC) No 862/2007 of the European Parliament and of the Council on Community statistics on migration and international protection, as regards the definitions of categories of the reasons for the residence permits. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX-%3A32010R0216>

²⁷ Technical Guidelines for the Data Collection under Article 6 of Regulation 862/2007. Statistics on Residence Permits // Luxembourg: Publications Office of the European Union.— February, 2019.— URL: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/migr_res_esms_an8.pdf

²⁸ Про оптимізацію форм відомчої статистичної звітності ДМС: Наказ Державної міграційної служби України від 8 серпня 2016 року № 22.

²⁹ Дозвіл на проживання є таким, що був виданий у зв'язку зі зміною підстав для проживання, якщо відбувся перехід між основними групами підстав.

Продовження таблиці 5. Дозволи на проживання (посвідки на проживання)

Євростат	Державна міграційна служба України	Рекомендації ДМС
<p>Дозволи на проживання, видані у зв'язку зі зміною підстав для проживання</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> за групами підстав та громадянством одночасно. 	<p>ДМС не збирає ці дані.</p>	<p>Щодо посвідок на проживання, виданих вперше, необхідно створювати статистичні дані:</p> <ul style="list-style-type: none"> за групами підстав, окремими підставами, терміном дії та громадянством одночасно; за групами підстав, віком³⁰, статтю та громадянством одночасно. <p>Щодо посвідок, виданих у зв'язку зі зміною підстав для проживання, необхідно створювати статистичні дані:</p> <ul style="list-style-type: none"> за групами підстав (підстава надання попереднього та нового дозволу на проживання) та громадянством одночасно.
<p>Всі дійсні дозволи на проживання на 31 грудня кожного року</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> за групами підстав, терміном дії дозволу та громадянством особи одночасно; за віком, статтю та громадянством одночасно. 	<ol style="list-style-type: none"> Перебуває на обліку ІОБГ, за підставами та громадянством (графа 1 форми CI_6). Перебуває на обліку іммігрантів, за громадянством (графа 1 форми CI_4). 	<p>Загалом показники ДМС відповідають показнику Євростата.</p> <p>Необхідно додати загальний показник, що включав би і посвідки на тимчасове, і посвідки на постійне проживання, дійсні на кінець року.</p> <p>Щодо кількості дійсних посвідок на кінець року, необхідно створювати статистичні дані:</p> <ul style="list-style-type: none"> за групами підстав, терміном дії та громадянством особи одночасно; за віком, статтю та громадянством одночасно.

МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ: ЗАЯВИ ТА РІШЕННЯ

Міграційна політика щодо надання міжнародного захисту є частково гармонізованою на рівні ЄС³¹. Поняття, які використовуються у статистиці, відповідають міжнародним стандартам і є спільними як для країн ЄС, так і для України.

Статистика у сфері міжнародного захисту передбачає збір даних щодо кількості осіб, які звернулися з проханням міжнародного захисту, щодо рішень, які були прийняті стосовно цих осіб, а також щодо рішень про скасування форм захисту.

³⁰ Кількість повних років на дату видачі посвідки.

³¹ Common European Asylum System // European Commission Website. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum_en.

ДАНІ ЩОДО ПРОХАЧ_ОК МІЖНАРОДНОГО ЗАХИСТУ

Заява про надання міжнародного захисту — звернення інозем_ки або особи без громадянства щодо отримання захисту (статус біжен_ки або додатковий захист). Це визначення охоплює всіх, хто просив захисту, незалежно від того, чи це відбулося в момент в'їзду в країну, чи під час перебування на її території, а також чи вони в'їхали / перебували у країні законно або незаконно.

Особа, яка попросила міжнародний захист — особа, яка звернулася з проханням отримати міжнародний захист або була включена в заяву як член родини протягом звітного періоду. Євростат окремо виділяє статистику щодо **осіб, які попросили притулок вперше**, тобто таких, які ніколи не зверталися з проханням про міжнародний захист у відповідній країні.

На основі зібраних даних про осіб, які звернулися з проханням про надання міжнародного захисту, формуються статистичні показники:

- 1) за статтю (чоловік, жінка, невідомо);
- 2) за віковими групами (0–13, 14–17, 18–34, 35–64, 65 років та старше, невідомо);
- 3) за 5-річними віковими групами (0–4, 5–9, 10–14, 15–19, 20–24, 25–29, 30–34, 35–39, 40–44, 45–49, 50–54, 55–59, 60–64, 65–69, 70–74, 75–79, 80–84, 85 та старше, невідомо);
- 4) за віковими групами (0–13, 14–15, 16–17, невідомо) для показника щодо кількості дітей без супроводу, які звернулися по захист;
- 5) За країнами громадянства.

Всі технічні деталі, пов'язані з визначеннями понять, показниками та розподілами містяться у технічних інструкціях Євростату³² щодо статистики у сфері захисту. У ДМС показники, наведені нижче, визначені Наказом ДМС № 22 від 8 серпня 2016 року³³.

Таблиця 6. Особи, які звернулися за захистом

Євростат	Державна міграційна служба України	Рекомендації ДМС
<p>Кількість осіб, які звернулися із заявою про надання міжнародного захисту</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за віком, статтю та громадянством одночасно. <p>(Ст. 4.1.а Регламенту 862/2007)</p>	<p>Кількість осіб, які звернулись до ОМС із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за громадянством та статтю одночасно. <p>(Графа 1 форми СБ_1)</p>	<p>Дані ДМС загалом відповідають показнику Євростату, однак на даний момент немає інформації про вік заявників.</p> <p>Щодо кількості осіб, які звернулися із заявою про надання захисту, необхідно формувати статистичні дані за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за статтю, віком³⁴ та громадянством одночасно.

³² Technical Guidelines for the Data Collection under Art. 4.1–4.3 of Regulation 862/2007 — Statistics on Asylum // Luxembourg: Publications Office of the European Union. — February, 2019. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/migr_asyapp_esms_an7.pdf

³³ Про оптимізацію форм відомчої статистичної звітності ДМС: Наказ Державної міграційної служби України від 8 серпня 2016 року № 22.

³⁴ Кількість повних років на момент прийняття заяви.

Продовження таблиці 6. Особи, які звернулися за захистом

Євростат	Державна міграційна служба України	Рекомендації ДМС
<p>Кількість дітей без супроводу дорослих, які звернулися з заявою про надання міжнародного захисту</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> за віком, статтю та громадянством одночасно. <p>(Ст. 4.3.a Регламенту 862/2007)</p>	<p>Кількість дітей, які через законного представника подали заяву про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> за громадянством. <p>(Графа 28 форми СБ_2)</p>	<p>Загалом дані ДМС відповідають показнику Євростату, однак на даний момент немає інформації про вік та стать дітей без супроводу.</p> <p>Необхідно формувати статистичні дані:</p> <ul style="list-style-type: none"> за віком, статтю та громадянством одночасно.
<p>Кількість осіб, чиї заяви про надання міжнародного захисту перебували на розгляді</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> за віком, статтю та громадянством одночасно. <p>(Ст. 4.1.b Регламенту 862/2007)</p>	<p>ДМС не збирає ці дані.</p>	<p>ДМС не збирає даних щодо загальної кількості осіб, чиї заяви перебували на розгляді чи у процедурі оскарження станом на певну дату. Таким чином, на рівні держави немає показника загальної кількості шукачів захисту, які перебувають у країні станом на дату.</p> <p>Щодо цього показника необхідно формувати статистичні дані:</p> <ul style="list-style-type: none"> за віком³⁶, статтю та громадянством одночасно.
<p>Кількість заяв про надання міжнародного захисту, що були відкликані³⁷</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> за віком, статтю та громадянством одночасно. <p>(Ст. 4.1.c Регламенту 862/2007)</p>	<p>1) Кількість заяв, за якими прийнято рішення ОМС про припинення розгляду</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> за громадянством. <p>(Графа 28 форми СБ_1)</p> <p>2) Кількість заяв, за якими прийнято рішення ОМС про призупинення розгляду</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> за громадянством. <p>(Графа 24 форми СБ_1)</p>	<p>Загалом, зазначені показники ДМС відповідають показнику Євростата, однак немає інформації про вік та стать осіб, чиї заяви були відкликані.</p> <p>Необхідно формувати статистичні дані:</p> <ul style="list-style-type: none"> за віком³⁸, статтю та громадянством одночасно.

³⁶ Кількість повних років на кінець звітного періоду, за який подається статистика.

³⁷ Відповідно до ст. 27-28 Директиви 2013/32 Європарламенту, заява може бути відкликана безпосередньо заявником, або у разі, якщо заявник не надав інформацію за запитом уповноваженого органу влади, не з'явився на інтерв'ю або втратив комунікацію з уповноваженим органом, заява може розглядатися як така, що була відкликана заявником імпліцитно.

³⁸ Кількість повних років на дату відкликання заяви.

ДАНИ ЩОДО РІШЕНЬ ПРО ВИЗНАННЯ БІЖЕН_КОЮ, ОСОБОЮ, ЯКА ПОТРЕБУЄ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ, АБО СКАСУВАННЯ ФОРМ ЗАХИСТУ

З огляду на Рекомендації ООН 1998 року у статистиці щодо прийнятих рішень Євростат виділяє дві групи показників:

Рішення, прийняті в першій інстанції — всі рішення (позитивні та негативні) щодо надання статусу біжен_ки чи додаткового захисту, які прийняв уповноважений орган у результаті розгляду звернення про надання міжнародного захисту. Рішення, прийняті в результаті перегляду або оскарження, не враховуються.

Рішення кінцевої інстанції — всі рішення (позитивні та негативні) щодо надання статусу біжен_ки чи додаткового захисту, які було прийнято в результаті оскарження попереднього рішення та які

більше не підлягають перегляду або апеляції. Рішення, прийняті в першій інстанції, не враховуються.

На основі зібраних даних щодо рішень про визнання біжен_кою або особою, яка потребує додаткового захисту, формуються статистичні показники:

- 1) за статтю (чоловік, жінка, невідомо);
- 2) за віковими групами (0–13, 14–17, 18–34, 35–64, 65 років та старше, невідомо);
- 3) за 5-річними віковими групами (0–4, 5–9, 10–14, 15–19, 20–24, 25–29, 30–34, 35–39, 40–44, 45–49, 50–54, 55–59, 60–64, 65–69, 70–74, 75–79, 80–84, 85 та старше, невідомо);
- 4) за країнами громадянства;
- 5) за інстанцією, в якій було прийнято рішення (перша інстанція (ДМС) / кінцева інстанція (перегляд справи в ДМС після оскарження в ДМС або суді))

Таблиця 7. Шукачі захисту, щодо заяв яких було прийнято рішення

Євростат	Державна міграційна служба України	Рекомендації ДМС
<p>Рішення, прийняті за заявами щодо надання міжнародного захисту</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • рішення, прийняті в першій інстанції: <ul style="list-style-type: none"> – рішення щодо визнання біжен_кою за статтю, віком та громадянством одночасно; – рішення про визнання особою, яка потребує додаткового захисту, за статтю, віком та громадянством одночасно; – рішення про відмову у наданні міжнародного захисту за віком, статтю та громадянством одночасно; • рішення, прийняті в кінцевій інстанції (у разі оскарження): <ul style="list-style-type: none"> – рішення щодо визнання біжен_кою за статтю, віком та громадянством одночасно; – рішення про визнання особою, яка потребує додаткового захисту, за статтю, віком та громадянством одночасно; – рішення про відмову у наданні міжнародного захисту за віком, статтю та громадянством одночасно. <p>(Ст. 4.2, 4.3 Регламенту 862/2007)</p>	<p>1) Прийнято рішень ДМС за заявами шукачів захисту в Україні про відмову у наданні захисту в Україні (графа 4 форми СБ_6.1)</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за громадянством <p>2) Прийнято рішень ДМС за заявами шукачів захисту в Україні про визнання біженцем (графа 2 форми СБ_6.1)</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за громадянством <p>3) Прийнято рішень ДМС за заявами шукачів захисту в Україні про визнання особою, яка потребує додаткового захисту (графа 3 форми СБ_6.1)</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за громадянством 	<p>ДМС збирає цю інформацію, проте на даний момент немає даних про інстанцію, в якій було прийнято рішення, вік та стать.</p> <p>Необхідно створювати статистичні дані щодо</p> <ul style="list-style-type: none"> • рішень, прийнятих у першій інстанції: <ul style="list-style-type: none"> – рішення щодо визнання біженцем за статтю, віком та громадянством одночасно; – рішення про визнання особою, яка потребує додаткового захисту, за статтю, віком та громадянством одночасно; – рішення про відмову у наданні міжнародного захисту за віком, статтю та громадянством одночасно; • рішень, прийнятих у разі оскарження: <ul style="list-style-type: none"> – рішення щодо визнання біженцем за статтю, віком та громадянством одночасно; – рішення про визнання особою, яка потребує додаткового захисту, за статтю, віком та громадянством одночасно; – рішення про відмову у наданні міжнародного захисту за віком, статтю та громадянством одночасно.

Таблиця 8. Рішення про скасування статусу біжен_ки чи додаткового захисту

Євростат	Державна міграційна служба України	Рекомендації ДМС
<p>Рішення про скасування³⁸ статусу біжен_ки або особи, яка потребує додаткового захисту</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • рішення, прийняті в першій інстанції: <ul style="list-style-type: none"> – рішення щодо скасування статусу біжен_ки за статтю, віком та громадянством одночасно; – рішення щодо скасування статусу особи, яка потребує додаткового захисту, за статтю, віком та громадянством одночасно; • рішення, прийняті в кінцевій інстанції (у разі оскарження): <ul style="list-style-type: none"> – рішення щодо скасування статусу біжен_ки за статтю, віком та громадянством одночасно; – рішення щодо скасування статусу особи, яка потребує додаткового захисту, за статтю, віком та громадянством одночасно. <p>(Ст. 4.2, 4.3 Регламенту 862/2007)</p>	<p>Прийнято рішень ДМС про втрату, позбавлення та скасування статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за громадянством. <p>(Графи 5, 6, 7 форми СБ_6.1)</p>	<p>ДМС збирає ці дані, проте на даний момент немає інформації про інстанцію, в якій було прийнято рішення, вік та стать.</p> <p>Необхідно окремо збирати дані про</p> <ul style="list-style-type: none"> • рішення, прийняті в першій інстанції: <ul style="list-style-type: none"> – рішення щодо скасування статусу біженця за статтю, віком та громадянством одночасно; – рішення щодо скасування статусу особи, яка потребує додаткового захисту, за статтю, віком та громадянством одночасно; • рішення, прийняті в кінцевій інстанції (у разі оскарження): <ul style="list-style-type: none"> – рішення щодо скасування статусу біженця за статтю, віком та громадянством одночасно; – рішення щодо скасування статусу особи, яка потребує додаткового захисту, за статтю, віком та громадянством одночасно.

ДОТРИМАННЯ МІГРАЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Статистична інформація щодо дотримання міграційного законодавства включає дані щодо відмов у в'їзді, виявлення мігрант_ок з нерегульованим статусом, прийнятих компетентними органами рішень щодо видворення та даних щодо добровільного та примусового повернення.

Поняття мігрант_ки з нерегульованим статусом (irregular migrant) у цілому відповідає визначенню «нелегального мігранта» в українському законодавстві. До цієї категорії належать особи, які незаконно потрапили в країну (поза пунктами пропуску чи використовуючи підроблені документи), а також ті, хто в'їхав на територію на законних підставах, але згодом

втратив законні підстави на перебування у країні. Цей показник відображає дані щодо виявлених мігрант_ок з нерегульованим статусом та не призначений для оцінки кількості всіх мігрант_ок з нерегульованим статусом у країні.

Повернення мігрант_ок може мати добровільний або примусовий характер. У випадку добровільного повернення по відношенню до мігрант_ки не ініціюється процедура повернення, яка містить елементи примусу.

На основі зібраних даних про виявлених мігрант_ок з нерегульованим статусом та щодо тих мігрант_ок, по відношенню до яких було

³⁹ Відповідно до Директиви 2011/95/EU, рішення про скасування міжнародного захисту може бути прийнято, якщо особа більше не відповідає визначенню біжен_ки або особи, яка потребує додаткового захисту, відповідно до законодавства, або отримала захист в іншій країні.

прийнято рішення про повернення чи видворення, а також щодо осіб, яких було повернено, формуються статистичні дані:

- 1) за статтю (чоловік, жінка, невідомо);
- 2) за віковими групами (0–13, 14–17, 18–34, 35 років та старше, невідомо);
- 3) за країнами громадянства;
- 4) за типом повернення (добровільне/примусове);
- 5) за наявністю допомоги при поверненні (з допомогою, без допомоги, невідомо);

- б) за країною повернення щодо тих осіб, які повернулися (країна громадянства, транзитна країна, інша країна).

Всі технічні деталі, пов'язані з визначеннями понять, показниками та розподілами містяться у технічних інструкціях Євростату⁴⁰ щодо дотримання законодавства у сфері міграції. У ДМС показники, наведені нижче, визначені Наказом ДМС № 22 від 8 серпня 2016 року. В ДПСУ це адміністративні дані щодо результатів оперативно-службової діяльності.

Таблиця 9. Попередження незаконного в'їзду та перебування

Євростат	Державна міграційна служба України та Державна прикордонна служба	Рекомендації ДМС, ДПСУ
<p>Кількість громадян_ок третіх країн, яким відмовлено у в'їзді на зовнішньому кордоні</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за причинами непропуску; • за громадянством; • за типом кордону (сухопутний, повітряний чи морський). <p>(Ст. 5.1.a Регламенту 862/2007)</p>	<p>Кількість осіб, яких не пропущено на територію України</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за причинами непропуску; • за країною громадянства; • за ділянкою кордону. <p>(Адміністративні дані ДПСУ)</p>	<p>ДПСУ збирає ці дані, і загалом вони відповідають вимогам Євростату. Хоча причини непропуску на територію України відрізняються від причин відмов у в'їзді, передбачених у Шенгенському кодексі, вони достатньо детальні, і за потреби дані можна синхронізувати.</p> <p>Разом з тим, ДПСУ збирає дані щодо кількості фактів непропуску, а Євростат рекомендує фіксувати кількість осіб.</p>
<p>Кількість виявлених громадян_ок третіх країн, які незаконно перебувають на території</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за віком, статтю та громадянством одночасно. <p>(Ст. 5.1.b Регламенту 862/2007)</p>	<p>Дані ДМС щодо виявлення нелегальних мігрантів на території України</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за громадянством та статтю одночасно. <p>(Графи 1, 2, 3 форми ММ_2)</p> <p>Дані ДПСУ щодо затримання ІОБГ за порушення правил перебування іноземців в Україні</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за громадянством. 	<p>Дані відповідають показнику Євростату.</p> <p>Щодо цього показника необхідно формувати статистичні дані:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за статтю, віком⁴¹ та громадянством одночасно. <p>Крім того, з аналітичною метою необхідно розраховувати загальну кількість виявлених нерегульованих мігрантів в Україні (єдиний показник на основі даних ДМС та ДПСУ щодо кількості виявлених ІОБГ з нерегульованим статусом на території України).</p>

⁴⁰ Technical Guidelines for the Data Collection under Article 5 and 7 of Regulation 862/2007. Enforcement of immigration legislation// Luxembourg: Publications Office of the European Union. – February, 2018. – URL: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/migr_eil_esms_an3.pdf

⁴¹ Кількість повних років на момент виявлення.

Таблиця 10. Повернення та видворення

Євростат	ДМС, ДПСУ, СБУ	Рекомендації ДМС, ДПСУ, СБУ
<p>Кількість громадян_ок третіх країн, щодо яких прийнято рішення про видворення/повернення</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> за статтю, віком та громадянством одночасно. <p>(Ст. 7.1.a Регламенту 862/2007)</p>	<p>Прийнято рішень територіальним органом про добровільне повернення, про примусове повернення, судом про примусове видворення</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> за громадянством. <p>(Графи 20, 21, 23 форми ММ_2)</p> <p>Адміністративні дані ДПСУ, СБУ.</p>	<p>ДМС збирає ці дані, проте не щодо осіб, а щодо прийнятих рішень. Крім того, немає інформації про вік та стать ІОБГ, по відношенню до яких прийнято рішення про повернення чи видворення. Немає єдиного показника щодо ІОБГ, яким наказано виїхати, тобто щодо загальної кількості осіб, по відношенню до яких було прийнято рішення про добровільне та примусове повернення і примусове видворення.</p> <p>Необхідно збирати статистику:</p> <ul style="list-style-type: none"> за статтю, віком⁴² та громадянством одночасно. <p>Передбачити можливість розраховувати єдиний показник щодо кількості ІОБГ, по відношенню до яких прийнято рішення про повернення. Врахувати, що до цієї категорії належать особи, рішення по відношенню до яких ініціює ДПСУ чи СБУ.</p>
<p>Кількість громадян_ок третіх країн, щодо яких прийнято рішення про видворення/повернення і які виїхали з території країни</p> <p>Розподіли:</p> <ul style="list-style-type: none"> за громадянством та типом повернення одночасно; за громадянством та типом допомоги одночасно; за громадянством та типом договору (договір про реадмісію ЄС з третіми країнами, інші договори про реадмісію, без договору); за громадянством та країною повернення одночасно. <p>(Ст. 7.1.b Регламенту 862/2007)</p>	<p>Виконано рішень про добровільне повернення, про примусове повернення та примусове видворення</p> <p>Розподіл:</p> <ul style="list-style-type: none"> за громадянством. <p>(Графа 29, 30, 31 форми ММ_2)</p>	<p>ДМС збирає дані, проте не щодо осіб, а щодо виконаних рішень. Крім того, необхідно збирати інформацію про країну повернення, тип повернення (добровільне, примусове), тип допомоги при поверненні (у випадках, коли це можна чітко відстежити — наприклад, допомога міжнародних чи громадських організацій).</p> <p>Необхідно переглянути групування показників та розраховувати два показники: кількість осіб, які повернулися добровільно (voluntary) та примусово (forced).</p> <p>Дані необхідно збирати за:</p> <ul style="list-style-type: none"> типом повернення та громадянством одночасно; типом допомоги при поверненні та громадянством одночасно; країною повернення та громадянством одночасно. <p>Продовжувати збір даних щодо кількості осіб, які повернулися згідно з угодами про реадмісію за громадянством.</p>

⁴² Кількість повних років на дату прийняття рішення.

Розділ IV

ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ЗАГАЛЬНОУКРАЇНСЬКИХ ВИБІРКОВИХ ОБСТЕЖЕНЬ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ МІГРАНТ_ОК

Питання розробки індикаторів інтеграції мігрант_ок постало у відповідь на потребу здійснювати моніторинг результативності політики у сфері інтеграції мігрант_ок у країнах-членах ЄС, порівнювати її дієвість у різних країнах та в такий спосіб посилити процес обміну досвідом. Базові індикатори інтеграції мігрант_ок у сфері зайнятості, соціального включення та освіти були зафіксовані в Сарагоській декларації⁴³ у 2010 році. Відтак дані щодо інтеграції мігрант_ок у ЄС збираються за допомогою вибіркового обстеження усього населення, які проводяться за уніфікованою методологією та містять питання щодо міграційного статусу респондент_ки. При цьому включають питання щодо країни народження особи, країни громадянства особи та року, з якого мігрант_ка проживає у країні.

В Україні проводиться ряд вибіркового досліджень, методологія яких відповідає методології обстежень у ЄС (Обстеження робочої сили) або щодо яких ведеться робота з максимального наближення методологій (Обстеження умов життя домогосподарств). Також Україна є учасницею міжнародної програми оцінювання уч_ениць PISA (Programme for International Student Assessment).

ОБСТЕЖЕННЯ РОБОЧОЇ СИЛИ

Обстеження робочої сили⁴⁴ — це щоквартальне вибірконе опитування, яке охоплює постійне населення України (у т.ч. інозем_ок та осіб без громадянства) віком старше 15 років і є основним джерелом даних щодо ситуації на ринку праці. Розмір квартальної вибірки —

майже 48 тис. домогосподарств за рівня відгуку близько 80%.

Перелік показників інтеграції у сфері зайнятості, які публікує Євростат з розподілом за міграційним статусом:

- рівень економічної активності, рівень зайнятості та безробіття за статтю, віком та рівнем освіти (обов'язковий показник);
- зайняте населення за професійними групами та освітою;
- кількість самозайнятих, тимчасових працівни_ць, працівни_ць з неповною зайнятістю;
- довгострокове безробіття та потенційна робоча сила.

ОБСТЕЖЕННЯ УМОВ ЖИТТЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Обстеження умов життя домогосподарств⁴⁵ — вибірконе обстеження, за допомогою якого збирається інформація щодо рівня доходу, умов проживання та соціальної включеності. Розмір річної вибірки — майже 13 тис. домогосподарств за рівня відгуку близько 70%. Відповідно до Програми розвитку державної статистики до 2023 року та в рамках Угоди про асоціацію, Держстат планує привести методологію цього обстеження у відповідність до методології вибіркового обстеження «Статистика доходів і умов життя в Європейському Союзі (EU-SILC)»⁴⁶.

Перелік показників у сфері соціального включення, які розраховані на основі даних вибіркового обстеження «Статистика доходів

⁴³ European Ministerial conference on Integration. Draft declaration. — April, 2010. — URL: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/declaration-of-the-european-ministerial-conference-on-integration-zaragoza-15-16-april-2010>

⁴⁴ Про затвердження Методологічних положень обстеження робочої сили: Наказ Державної служби статистики від 6 липня 2018 року № 128. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2018/128/mpors.pdf

⁴⁵ Про затвердження Методологічних положень з організації державного статистичного спостереження «Обстеження умов життя домогосподарств»: Наказ Державної служби статистики від 23 грудня 2011 року № 373 зі змінами, затвердженими Наказом Державної служби статистики від 21 травня 2019 року № 168. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2019/168/mp_ouzh_dg.pdf

⁴⁶ Regulation (EC) No 1177/2003 of the European Parliament and of the Council of 16 June 2003 concerning Community statistics on income and living conditions (EU-SILC). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX-%3A32003R1177>

і умов життя в Європейському Союзі (EU-SILC)» та публікуються Євростатом з розподілом за міграційним статусом:

- частка осіб у ризикованій ситуації щодо соціального, економічного виключення та бідності за статтю та віком;
- рівень матеріальної та соціальної депривації (позбавлення можливостей для повноцінної участі в житті суспільства внаслідок ускладнення доступу до його благ та інститутів) за статтю та віком;
- рівень глибокої матеріальної депривації;
- частка осіб, які живуть у перенаселеному житлі;
- частка населення, яке проживає в домогосподарствах, переобтяжених витратами на житло;
- медіанний та середній дохід за статтю та віком;
- самооцінка стану здоров'я за статтю та віком;
- частка осіб, які повідомили, що захворювання негативно вплинули на життєву активність за статтю та віком;
- частка населення, яке має хронічні хвороби або проблеми зі здоров'ям за статтю та віком;
- частка населення, яке за потреби не змогло відвідати лікаря чи стоматолога за статтю та віком.

ПРОГРАМИ МІЖНАРОДНОГО ОЦІНЮВАННЯ УЧНІВ — PISA

PISA — міжнародне дослідження навичок та вмінь 15-річних уч_ениць, яке перевіряє, наскільки учен_иця здат_на використовувати набуті знання для розв'язання можливих

життєвих проблем та відповіді на життєві виклики. Україна приєдналася до міжнародного оцінювання уч_ениць у 2016 році та взяла участь у раунді дослідження 2018 року⁴⁷. Окрема увага у цьому опитуванні приділяється визначенню чинників, які можуть впливати на успішність уч_ениць. Міграційний статус є одним із них. Опитування містить питання щодо країни народження уч_ениці та її батьків, а також віку, з якого учен_иця поча_ла проживати в цій країні. За допомогою опитування отримують дані щодо частки уч_ениць віком до 15 років, які показують низький та високий рівень математичних вмінь та навичок читання. Вибірка опитування у 2018 році становила 6334 уч_ениці у віці 15 років.

Показники щодо інтеграції мігрант_ок не є обов'язковими і, за рекомендаціями Євростату, не публікуються, якщо їхня надійність низька. Наразі Державна служба статистики не публікує дані щодо розподілу показників вибірових обстежень за міграційним статусом. Під час проведення обстеження умов життя домогосподарств у вибірку потрапляють домогосподарства, у складі яких є інозем_ки. Обстеження робочої сили охоплює більшу кількість інозем_ок завдяки більшому розміру вибірки, однак розрахункові показники не є достатньо надійними. Незначна участь мігрант_ок у вибірових дослідженнях може бути пов'язана також з недостатнім володінням українською мовою чи побоюванням, що їхні відповіді можуть вплинути на перспективи залишитися в країні надалі. На жаль, без даних перепису щодо кількості мігрант_ок та їхнього територіального розміщення неможливо зрозуміти, що є основною причиною низької кількості домогосподарств, у складі яких є населення з міграційним минулим, у вибірових обстеженнях.

Дані щодо мігрант_ок, отримані за допомогою вибірових обстежень, слід трактувати з обережністю та пам'ятати, що такі обстеження мають на меті передусім опис характеристик усього населення, а не цієї конкретної групи.

⁴⁷ Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук, Т. Вакулєнко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. // Український центр оцінювання якості освіти. — Київ: УЦОЯО, 2019. — URL: http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Підходи України у сфері статистичного обліку міжнародної міграції не відповідають підходам Євростату та потребують вдосконалення. Хоча в Україні збирається чимало інформації у сфері міграції, досі залишається багато проблем, пов'язаних із якістю даних, їхньою повнотою, відповідністю понять, закладених у статистичні показники, міжнародним стандартам. Залишаються проблеми у сфері поширення та публікації даних.

Державна демографічна статистика у сфері міжнародної міграції є обмеженою для аналізу впливу імміграції на демографічні процеси. По-перше, усім даним державної статистики бракує деталізації за міграційним статусом, що визначається за трьома критеріями: країною громадянства, народження та попереднього / подальшого проживання. Це стосується як оцінок чисельності населення між переписами, внаслідок чого відсутні актуальні дані про частку іммігрант_ок в структурі населення, так і показників імміграції / еміграції, народжуваності / смертності, офіційно зареєстрованих шлюбів / розлучень. По-друге, частині показників бракує деталізації за віковими групами та статтю. Навіть якщо ця деталізація є, формат опублікованих даних часто не дозволяє аналізувати ці показники водночас за статтю, віком і країною громадянства чи народження.

Профільним органам влади у сфері міграції бракує системного погляду на збір, обробку, поширення та аналіз даних, що вони збирають. Як і на рівні ЄС, в Україні більшість показників у сфері міжнародної міграції, визначених Регламентом 862/2007, формується за результатами діяльності ДМС, ДПСУ, МЗС та СБУ. Оскільки відомча статистична звітність не є частиною державної статистики, підходи до збору, обробки та поширення цих показників визначені на рівні кожного окремого відомства. В результаті більшість показників не піддаються порівнянню на рівні європейського регіону. Низка показників не збирається взагалі. Всім показникам бракує

деталізації за 5-річними віковими групами та статтю. Серед даних, які збирають ДМС, ДПСУ, СБУ, залишаються ті, які фіксують кількість наданих послуг чи реалізованих процедур, а не кількість осіб. З огляду на те, що дані про виявлення інозем_ок з не врегульованим статусом, а також набуття та припинення громадянства, виробляють різні уповноважені органи, на рівні всієї країни немає загальних статистичних показників щодо цих питань. Усе це призводить до обмежених можливостей використання цих даних, які далеко не завжди відображають реальні міграційні процеси.

Питання підходів до зберігання та публікації даних залишається актуальним як для державної статистики, так і для відомчої звітності. Усі статистичні показники, визначені Регламентом 862/2008, публікують на сайті Євростату в форматі таблиць та мікроданих. Натомість в Україні більшість даних доступні лише за запитом, перелік показників, які збираються, не опублікований, методологія збору часто недоступна, а формати публікації даних далеко не завжди є машиночитними.

Попри те, що Україна має зобов'язання й докладає зусиль до гармонізації української статистичної системи з європейською, показники міжнародної міграції залишаються не пріоритетними. Зокрема питання статистики міжнародної міграції не включені у Програму розвитку державної статистики до 2023 року. Хоча вдосконалення статистичного забезпечення у сфері міжнародної міграції є наскрізною ціллю Стратегії державної міграційної політики до 2025 року, досі бракує конкретних заходів із вдосконалення відомчої статистичної звітності профільних органів влади, державної статистики, а також приведення їх у відповідність до вимог Євростату.

Брак уваги до цього питання додатково зумовлений невизначеністю повноважень Держстату та ДМС у гармонізації української статистики міжнародної міграції з європейською. Як

на рівні ЄС, так і в Україні повноваження щодо вироблення статистичних даних, визначених Регламентом 862/2007, мають як органи державної статистики, так і міграційні відомства, правоохоронні органи тощо. В Україні більшість показників, визначених Регламентом 862/2007, формуються в процесі діяльності ДМС, ДПСУ, МЗС та СБУ. Підходи до збору, обробки та поширення цих показників визначають ці відомства. Зокрема, форми відомчої статистичної звітності ДМС, що містять більшість показників Регламенту 862/2007, розроблялися без залучення Держстату. Деякі статистичні дані, що виробляються кількома відомствами через їх спільні повноваження (наприклад, дані щодо набуття та припинення громадянства, що збираються ДМС та МЗС), не мають єдиної методології збору та обробки. Наразі ДМС не має зобов'язань щодо приведення своїх даних у відповідність до вимог Євростату, а до повноважень Держстату належать лише ті дані, які входять до “державної статистики”. Таким чином, у сфері статистики міжнародної міграції бракує органів влади, що були б відповідальними за роботу над єдиною методологією збору, обробки та аналізу даних.

Недосконалі дані у сфері міжнародної міграції призводять до обмежених можливостей аналізувати міграційну ситуацію в Україні, її вплив на демографічні процеси та соціально-економічний розвиток. Окрім методичних рекомендацій, викладених у таблицях для тих статистичних даних, що виробляють Держстат, ДМС, ДПСУ, МЗС чи СБУ, ми б хотіли надати декілька загальних рекомендацій ДМС та Держстату. ДМС та Держстат є органами влади, які відповідають за міграційну політику та державну статистику, тому вдосконалення статистичних даних у сфері міжнародної міграції передусім залежить від їхніх зусиль.

- **Слід ініціювати співпрацю між ДМС та Держстатом у сфері статистики міжнародної міграції.** Вдосконалення статистичних даних у сфері міграції, зокрема, гармонізація української системи обліку міжнародної міграції з європейською, залежить від того, чи буде створено сприятливе інституційне середовище та чітко визначений розподіл повноважень між цими органами.

Стимулювати зміни у підходах до збору даних має не лише Угода про асоціацію. У співпраці ДМС та Держстату слід створити умови для швидкого реагування на потреби в статистиці у сфері міжнародної міграції, які виникають під час аналізу міграційної ситуації та формування політики у сфері міграції. Слід регулярно відстежувати зміни в методології збору даних про міжнародну міграцію, дискусії, що точаться на міжнародному рівні, та включати нові методики у національну методологію збору даних.

- **Необхідно розпочати використовувати інформаційні системи, зокрема ЄІАС УМП, у статистичних цілях.** Використання інформаційних систем у сфері статистики має спростити збір та обробку даних, а також збільшити можливості роботи з ними. Запуск усіх підсистем ЄІАС УМП, налагодження зв'язку між ЄДДР та іншими інформаційними системами дозволить отримувати повну та надійну статистичну інформацію про ІОБГ, які перебувають чи проживають в Україні. Для цього необхідно запровадити технічні можливості отримання деперсоналізованих мікроданих з ЄІАС УМП, зокрема мікроданих, інтегрованих з даними інших інформаційних систем. Це дозволить більш гнучко реагувати на потреби у сфері статистики. Налагодження режимів доступу до деперсоналізованих мікроданих для користувач_ок значно розширить можливості аналізу цих даних.
- **Варто розробити підходи до вимірювання рівня інтеграції іммігрант_ок в Україні, оцінки їх внеску у соціально-економічний розвиток.** Для виконання цілей державної міграційної політики у сфері інтеграції мігрант_ок та використання імміграції з метою соціально-економічного розвитку, необхідні дані. Оцінка становища мігрант_ок у порівнянні з громадян_ками України на підставі загальнонаціональних вибіркового обстежень є обмеженою. Проведення перепису дозволило б отри-

мати дані про чисельність та особливості територіального розміщення іммігрант_ок та зрозуміти, що є основною причиною низької кількості домогосподарств, у складі яких є населення з міграційним минулим, у вибіркових обстеженнях. Окрім того, для вимірювання інтеграції та соціально-економічного внеску мігрант_ок необхідно розглянути можливість використання даних інформаційних систем, проводити спеціальні дослідження у співпраці органів державної влади з науковими установами, проводити цільові вибіркові обстеження мігрант_ок.

- **Слід переглянути принципи поширення даних.** Необхідно регулярно публікувати дані у зручних для аналізу форматах, оприлюднювати перелік всіх доступних показників, а також методологію збору даних. Публікація машиничитних файлів, зокрема мікроданих, а також методології їх збору, зробила б статистику міжнародної міграції куди більш доступною, ніж зараз.